

1

2

3

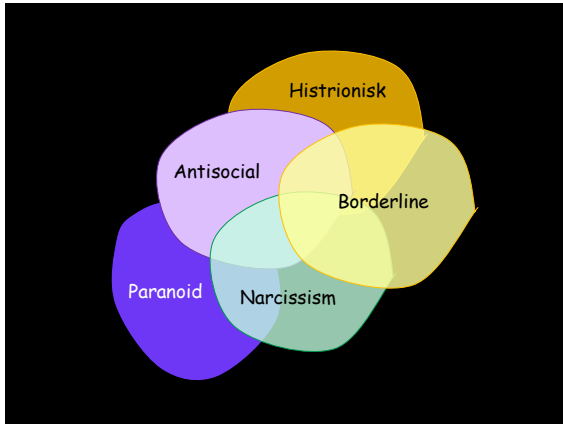
5

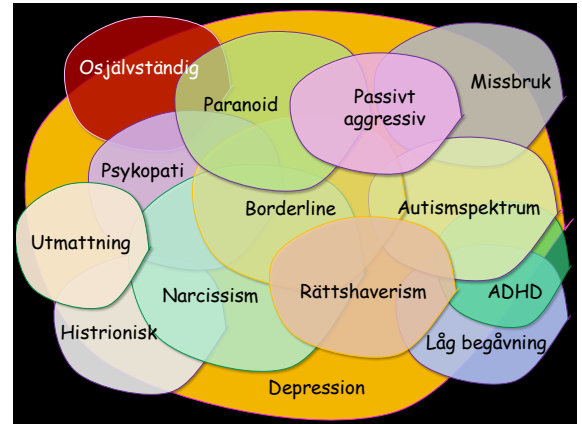
12

21

22

24

45

46

47

56

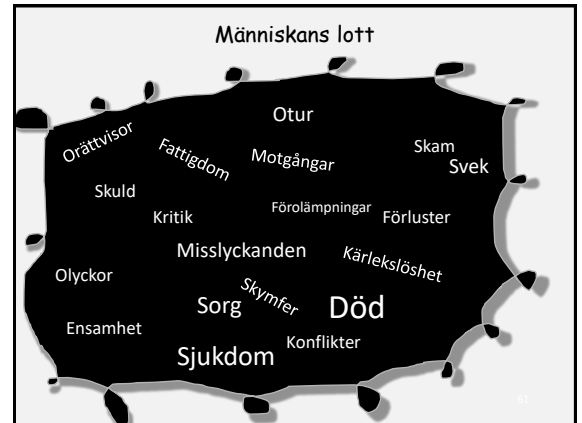
57

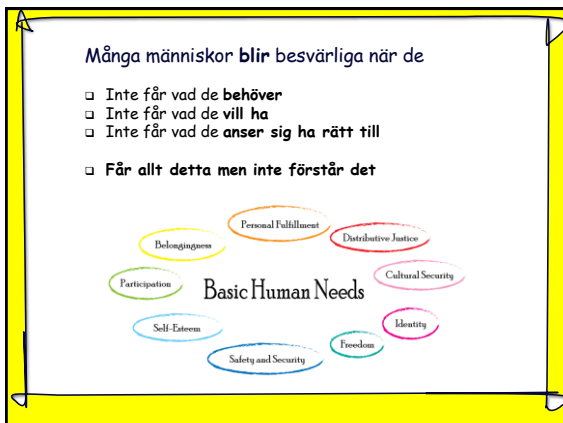
58

59

61

64

65

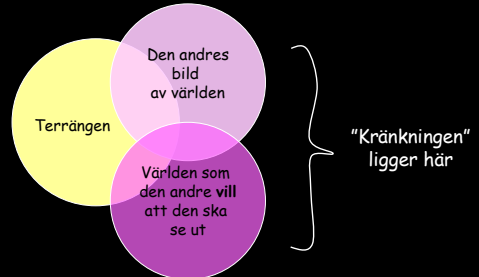
Otrevligaste patienten någonsin?

66

66

"Kränkta" människor

67

Moral behaviour in animals

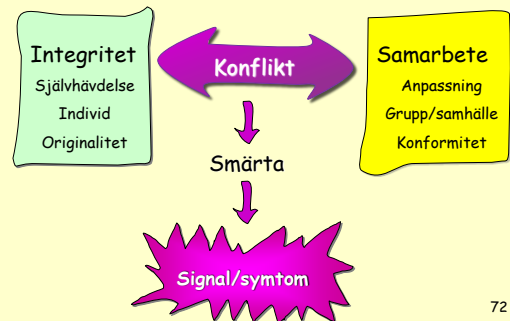

<https://www.youtube.com/watch?v=6cTxRqTs5nk&feature=youtu.be>

Aporna
Elefanterna
Gurka och druvor

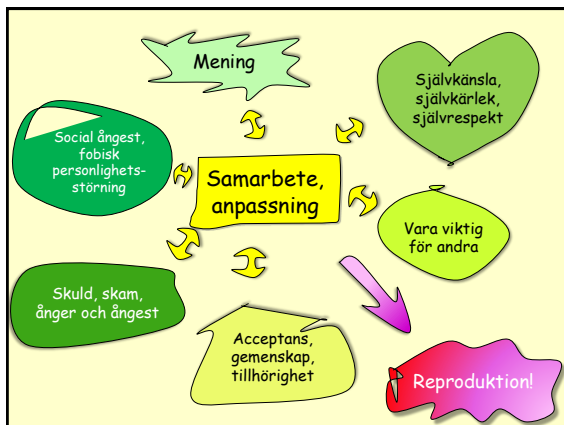
68

Integritet och samarbete

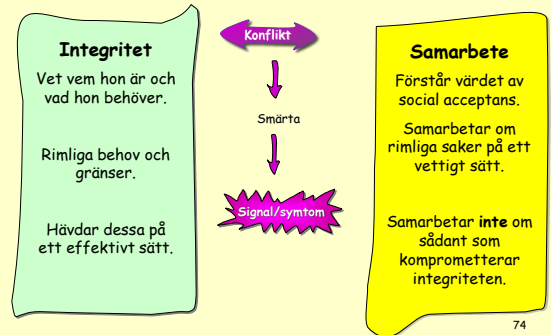
72

72

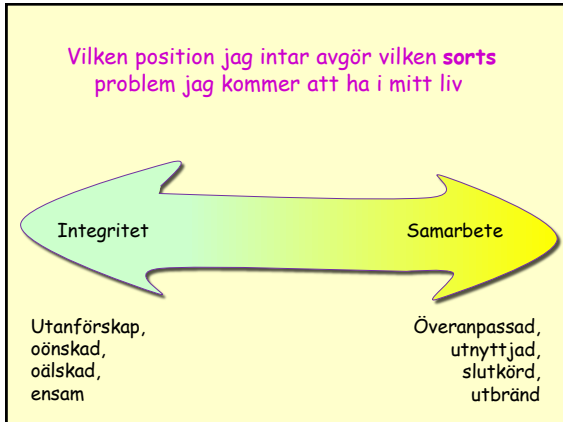
73

En sund personlighet har rimliga behov och gränser och förmår hävda dem på ett sätt som gruppen accepterar

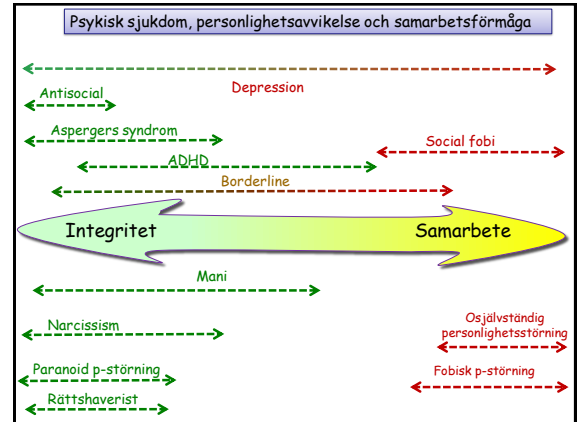

74

74

75

77

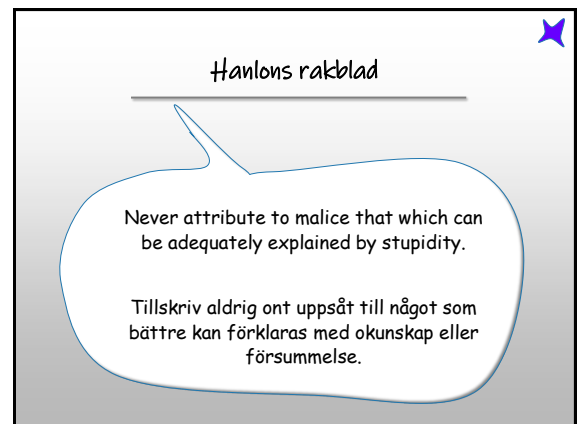
79

80

81

82

En genväg till goda relationer, hälsa och ett långt liv

Se det goda hos andra

83

Rättshaveristen förmår bara se sin sida av saken

Att mentalisera innebär att göra egna och andras handlingar begripliga utifrån bakomliggande mentala avsikter; som önskingar, känslor och föreställningar

84

Empatisvårigheter (nedsatt förmåga att mentalisera) ses vid

1. Autistiska tillstånd
2. Narcissism och psykopati
3. Hot och stress

85

Första frågan när något gått snett:

Vad är det som denna person ännu inte begriper?

86

Beteendestörning kan ses som bristande färdigheter

Vad behöver denna människa förstå och lära sig?

Hur kan jag hjälpa henne med det?

87

Folk behöver information och pedagogik

Människor som är besvärliga har vanligen inget ont syfte med det.
De **förstår för litet** och har fått saker om bakfoten.
De **behöver veta mer** för att kunna handla vettigare.

Min uppgift är att räkna ut vad de ännu inte begriper för att kunna samarbeta på ett rimligt vis med andra, och förmedla detta på ett sätt som når fram.

Vad är det som denna person fortfarande inte fattar?

88

89

90

92

99

Läs denna bok

Finns sammanfattad här:
<https://www.lorami.se/onenwebmedia/Mina/Nyinlagt%20januari%202020/R%C3%A4ttshaverism.%20sammanfattning.pdf>

Se även:
<https://www.lorami.se/besv%C3%A4rliga-m%C3%A4nniskor.html>

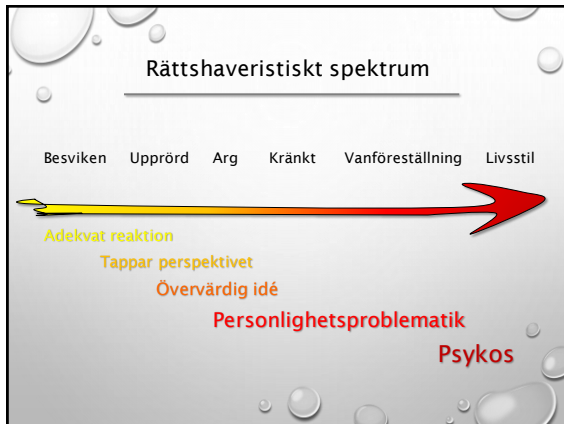
<https://www.lorami.se/onenwebmedia/Mina/F%C3%B6rdjupningskurs%20BG%20jan%202018/R%C3%A4ttshaverism%20BG%20FK%202021.pdf>

100

Rättshaverism – vad menas?

1. Adekvat reaktion på missförhållanden
2. Rättshaveristiskt beteende
3. Rättshaverist/isk person/

101

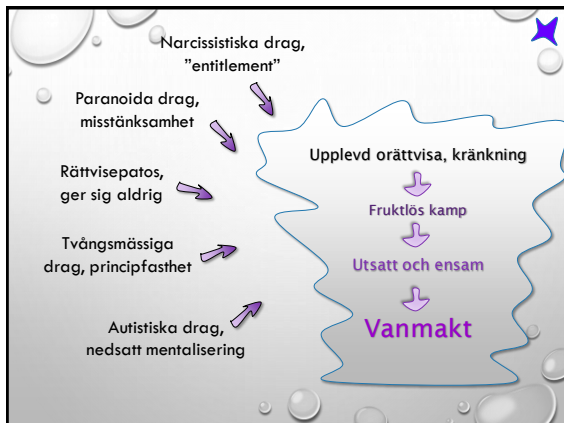

102

Allt kan ske, allt är möjligt och sannolikt. Tid och rum existera icke; **på en obetydlig verklighetsgrund spinner inbilleden ut och väver nya mönster**; en blandning av minnen, upplevelser, fria påhitt, orimligheter och improvisationer.

AUGUST STRINDBERG
ETT DRÖMSPEL
NORSTEDTS

103

104

Identifiera en rättshaveristisk utveckling i tid

- ❑ Vi behöver alla lära oss känna igen tecknen på **begynnande rättshaveristiskt beteende** så att vi kan parera innan det går helt överstyr.
- ❑ **Läs på om tillståndet** så att du inser läget tidigt i processen, innan det hunnit spåra ur. Läs som ett minimum min lathund på tio bilder med lila ram i slutet av detta avsnitt. Eller - bättre - Jacob Carlanders bok.
- ❑ Ett test på en människas personlighet: **Hur reagerar personen när hen inte får som hen vill?**
- ❑ Ditt "konto" nollas i samma sekund som du gör "fel". Alla tidigare insattingar är plötsligt som bortblåsta, inget förtroendekapital finns längre att tillgå.
- ❑ En genväg till goda relationer, hälsa och ett långt liv: **Se det goda hos andra.** Rättshaveristen gör tvärtom.
- ❑ "Hanlons razor": "Never attribute to malice that which can be adequately explained by stupidity." **Tillskriv aldrig ont uppsåt till något som bättre kan förklaras med försummelse, okunskap eller dumhet.**
- ❑ **Kör inget solorace, ta ingen fight på egen hand.** Ta hjälp av din chef och expertis innan du skriver en stivelse i retur när du anar var det barkar. Ju mindre du säger och skriver desto bättre.

105

105

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- ❑ Skaffa dig **kunskaper** om hur det tar sig uttryck, vad som kännetecknar högriskindivider och hur du kan förebygga utveckling i fel riktning.
- ❑ Inse att varje människa du möter är en potentiell rättshaverist. Möt **alla** med respekt och likvärdighet, använd inte maktspråk, kränk aldrig någon.
- ❑ Identifiera **risksituationer, riskbeteenden och riskpersoner** tidigt.
- ❑ Se till att din organisation har **beredskap** för att hantera rättshaverister.

106

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- ❑ Varje motgång och konflikt riskerar trigga **rättshaveristiskt beteende** såväl hos våra klienter som hos oss själva.
- ❑ **Otäcktt att få folk emot sig.** Två huvudscenarier:
 - "Bara" missnöjd, sur, jobbig och krävande.
 - Latent eller manifest hotfull/farlig.
- ❑ Vi behöver **alla träna på att hantera motgångar**, ta det med jämnmod, inte "gå igång", inte anse oss kränkta så fort vi inte får som vi vill.

107

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- Var vänlig men också tydlig och saklig. Förklara världen för den andre. Vad hen gör med informationen är upp till hen.
- Bidra inte till orealistiska förväntningar. **Förväntan på rätt och rättvisa ökar risken för rättshaveristisk utveckling, rimliga förväntningar skyddar.**
- Uppgiften är att hjälpa oss själva och andra att vara nöjda med det vi faktiskt kan få.
- **Fråga den andre vad hen egentligen vill**, vad som vore en okay lösning/utveckling.

108

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- Vid minsta tecken till rättshaveristisk utveckling:
 - **Kör inget solorace.**
 - Kriga inte.
 - Ödsla inga känslor.
 - **Kontakta din överordnade** (jobbet) alt klok vän (privat) alt polis (hot) för samråd.
 - **Läs på** om hur rättshaverism kan hanteras.
- Vid manifest rättshaverism är målet att **skademinimera** – begränsa beteendet, reducera lidandet, minska skadorna på organisationen och **att inte fara illa själv.**

109

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- **Försök bjuda på en smula bekräftelse när du kan**
 - Vi söker alla bekräftelse på att vi är okay och duger. **Validera därför den andre**, även om hen är krävande och missnöjd.
 - Också rättshaveristen söker bekräftelse, men här gäller det bekräftelse på att hen **har rätt** ("rechthaber"). **Rättshaveristen har ett extra stort behov av att ha rätt.**
 - Missnöjda människor med komplicerad personlighet söker ibland bekräftelse på ett så dysfunktionellt sätt att ingen vill ge hen det, vilket triggar allt intensivare krav på bekräftelse i en nedåtgående spiral.

110

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- Var lågaffektiv men vänlig. Gör inte den andres missnöje och krav till något personligt, lägg inte in några känslor, kriga inte, gör det inte till en match.
- Se det som ett spel. **Din uppgift är att följa regelverket/spelreglerna.**
- Även rättshaverister gör i allmänhet så gott dom kan utifrån sina förutsättningar. Vad behöver denna människa förstå för att kunna agera mer konstruktivt/adaptivt?
- **Hjälp haveristen att mentalisera**
 - "Du menar alltså att...?"
 - "Om man tänker/tror/tycker att... så är det ju förståeligt/naturligt att man förväntar sig att... Om man däremot som jag tänker/tror att... så landar man i stället lätt i att..."

111

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- Låna in litet Kay Pollak
 - "Det här var intressant."
 - "Varje människa är utsänd för mig att öva på."
- **Inse att du inte alltid kan styra hur det går.** "You win some and you lose some."
- Vid diskussioner och konflikter: Minimera och isolera frågan ni diskuterar, **utvidga inte konflikten**, eftersträva så liten konfliktyta som möjligt. **Vilken är den minsta fråga vi kan diskutera här?**

112

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- **Nyckeln till att (möjligen) nå fram till en rättshaverist:** Appellera till den grandiosa självbilden. "Det handlar om **ditt** liv, det är **din** tid som tickar. Ska du verkligen ge dessa personer den makten, är inte din tid värd mer än så? Vad skulle du inte kunna åstadkomma här i världen om du fokuserade på det i stället?"
- **Försök få till en förhandling.** "Låt oss göra ett omtag. Berätta för mig precis vad du vill ha för att du ska kunna släppa detta och gå vidare. Så ska jag ta ditt önskemål till min chef för ställningstagande."

113

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- Vid samtal med besvikna, stressade, upprörda och subjektivt illa bemötta människor föreligger utöver sakfrågan också en kris och en kränkingsupplevelse de behöver få hjälp med.
- De behöver hjälp att begränsa denna utveckling för att kunna byta spår och komma vidare utan alltför svåra ärr och utan att helt ha tappat ansiktet.
- Även vid utmattningssyndrom och annan psykisk ohälsa som uppkommit på en risig arbetsplats finns ofta en kränkingsupplevelse som behöver tas om hand.

114

Rusta dig för rättshaverister - en lathund

- En medarbetare som utsätts för kränkande eller rättshaveristiskt beteende (internt eller externt) kan själv reagera rättshaveristiskt som reaktion på det hen får utstå och bristen på stöd.
- Organisationen har en moralisk skyldighet att stötta utsatta medarbetare och hjälpa dem att inte själva reagera rättshaveristiskt.
- Många organisationer engagerar sig alldeles för litet i sina utsatta medarbetare. Lätt att vara tuff och klä sig med teflon för någon annans räkning.

115

Mer om rättshaverism
(kontakta mig om du vill att
jag mailar materialet)

117

117

Tack för oss

Michael Rangne (berättade)
och Veronica Rangne (ritade)

Juni 2023

420